

Wymagania na oceny z przedmiotu historia dla uczniów liceum ogólnokształcącego i technikum „Historia. Ślady czasu. 1492-1815”¹

Klasa 2

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2022 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej.

Temat lekcji	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	<u>Ocena dopuszczająca</u>	<u>Ocena dostateczna</u>	<u>Ocena dobra</u>	<u>Ocena bardzo dobra</u>	<u>Ocena celująca</u>
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
I. W epoce humanistów i wielkich odkryć geograficznych					
Wielkie odkrycia geograficzne	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• daty: 1492, 1497-1499, 1519-1522• postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• postacie: Marca Pola, Henryka Żeglarza, Ameriga Vespucciego, Izabeli I Kastyljskiej, Ferdynanda II Aragońskiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• datę: 1488• postać: Bartolomeu Diaza• cztery wyprawy Krzysztofa Kolumba przez Atlantyk i jego osiągnięcia odkrywcze	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• niebezpieczeństwa, z którymi musieli się borykać żeglarze w czasie wypraw	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• dalekosiężne skutki wielkich odkryć geograficznych dla Kościoła katolickiego

¹ „Historia 2. Ślady czasu. Podręcznik do liceum i technikum. Zakres podstawowy i rozszerzony. 1492- 1815”, Ł. Kępski, J. Wijaczka, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2024.

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• rolę Hiszpanii i Portugalii w wielkich odkryciach geograficznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić wpływ na wielkie odkrycia geograficzne opanowania przez Turków szlaków łączących Europę ze Wschodem	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: karawela, astrolabium, busola, kompas, handel lewantyński• znaczenie karaweli dla żeglugi dalekomorskiej• dlaczego nowo odkryty kontynent nazwano Ameryką <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, skąd średniowieczni Europejczycy czerpali wiedzę o nieznanych krainach• scharakteryzować polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny odkryć geograficznych	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: portolany, laska Jakuba• wpływ wypraw dalekomorskich na pozycję miast Półwyspu Iberyjskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• scharakteryzować wpływ czynnika demograficznego na udział państw iberyjskich w wielkich odkryciach geograficznych	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• wpływ upadku ostatniej twierdzy Maurów w Hiszpanii na decyzję królewskiej pary o sponsorowaniu wyprawy Krzysztofa Kolumba <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• scharakteryzować skutki wielkich odkryć geograficznych – polityczne, gospodarcze, poznawcze, naukowe, kulturowe• scharakteryzować udoskonalenia, które w karaweli wprowadzili Portugalczycy	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego nowym ziemiom nadawano nazwy pochodzące od krajów, z których pochodzili odkrywcy• ocenić skutki odkryć geograficznych dla ludów nowo odkrytych lądów i dla Europejczyków
Walka o Nowy Świat	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1494, 1519, 1532• postacie: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1497, 1500• postacie: Pedra Álvaresa Cabrala, Johna Cabota	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1534• postać: Jacques’a Cartiera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: encomienda• przyczyny różnicy w organizacji kolonii	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• postacie: Montezumy II, Atahualpy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• negatywne skutki powstania imperiów kolonialnych	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• encyklikę papieża Pawła III przeciw pozbawianiu rdzennych mieszkańców Ameryki wolności i własności

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: konkwistador, faktoria, strefa wpływów, inflacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić główne postanowienia traktatu w Tordesillaswskazać na mapie trasy najważniejszych podróży odkrywców	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">przyczyny sprowadzenia niewolników do Amerykipojęcie: handel trójkątny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, w jaki sposób powstały pierwsze imperia kolonialnewskazać na mapie strefy wpływów – hiszpańską i portugalską z 1494 r.	<p>hiszpańskich i portugalskich</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić wpływ odkrycia i opanowania nowych lądów przez Europejczyków na gospodarkę kapitalistyczną	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">opisać proces rozrostu posiadłości kolonialnych państw europejskich w XVI–XVIII w.wyjaśnić przyczyny procesu wyniszczenia pierwotnych cywilizacji Ameryki	<ul style="list-style-type: none">pierwszą angielską osadę w Ameryce Północnejpierwszą holenderską faktorię w Ameryce Północnejfrancuską kolonię w Ameryce Północnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">różnicę w polityce kolonialnej Hiszpanów i Holendrów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wskazać na mapie Jamestown, Quebec, Manhattan, Nowy Amsterdamocenić politykę kolonizatorów wobec podbitej ludności
Renesans	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1509, 1543czas zastosowania metalowej ruchomej czcionki w drukarstwiepostacie: Johanna Gutenberga, Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika,	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1532postacie: Rafaela Santi, Tycjana oraz ich dziełacharakterystyczne cechy sztuki renesansowejgłówne idee zawarte w dziele <i>Ksiągę</i> Niccolò Machiavellego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">główne idee zawarte w dziełach <i>Utopia</i> Tomasza Morusa oraz <i>Sześciu księgach o Rzeczypospolitej</i> Jeana Bodinapostacie: Sandra Botticellego, Albrechta Dürera, Filippa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">czas powstania Globe Theatre w Angliipostacie: Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodsze, Hieronima Boscha, Pietera Bruegla Starszego, Galileusza	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postacie: Miguela Serveta, Paracelsusa oraz ich osiągnięcia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">znaczenie bogatych rodów Medyceuszy i Sforzów dla

	<p>Leonarda da Vinci, Michała Anioła oraz ich dzieła</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: renesans (odrodzenie), humanizm• znaczenie wynalazku Gutenberga• doniosłość odkrycia Mikołaja Kopernika• znaczenie dzieła <i>Pochwała głupoty</i> Erazma z Rotterdamu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• podać przykłady dzieł sztuki renesansowej	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: heliocentryczna budowa wszechświata, układ geocentryczny, perspektywa, makiawelizm• wpływ uczonych bizantyńskich, poszukujących we Włoszech schronienia po zdobyciu przez Turków Konstantynopola, na rozwój zainteresowań kulturą antyczną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• przedstawić poglądy głównych myślicieli renesansu• wymienić dzieła głównych twórców epoki• wskazać różnicę między średniowieczną a renesansową wizją świata i człowieka	<p>Brunelleschiego, Dantego Alighieri, Francesca Petrarki oraz ich dzieła</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: attyka, krużganki, portyk• dlaczego <i>Człowiek witrauwiński</i> Leonarda da Vinci stanowi przykład realizacji głównych haseł humanizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, w jaki sposób w architekturze renesansowej realizowano hasło powrotu do antyku	<p>oraz ich dzieła i osiągnięcia</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: człowiek renesansu• na czym polegała przemiana w sposobie myślenia Europejczyków w okresie renesansu• dlaczego renesansowym twórcom przyświecała myśl rzymskiego komediopisarza: <i>Człowiekiem jestem i sądzę, że nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego w okresie renesansu doszło do rozwoju języków narodowych• podać przykłady pisarzy i poetów tworzących w językach narodowych	<p>szerzenia się idei renesansu</p> <ul style="list-style-type: none">• rolę mecenatu artystycznego – Kościoła, dworu, rodów mieszczańskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• scharakteryzować myśl polityczną epoki odrodzenia• wskazać różnicę między włoską a niderlandzką sztuką renesansową
--	--	--	--	--	--

Reformacja w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1517• postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina• przyczyny wystąpienia Marcina Lutra <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: odpust, celibat, reformacja, luteranizm, kalwinizm• dlaczego ogłoszenie 95 tez przez Marcina Lutra doprowadziło do rozłamu w Kościele <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• omówić zasady wyznania luterńskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1534, 1536, 1555, 1572• postacie: Henryka VIII, Henryka Burbona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Akt supremacji, predestynacja, hugenoci, Kościół luterński, Kościół anglikański, pokój w Augsburgu, <i>Augsburskie wyznanie wiary</i>, noc św. Bartłomieja• zasadę „czyja władza, tego religia” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić okoliczności, w których doszło do rzezi hugenotów we Francji• wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z papieżem• omówić zasady wyznania kalwińskiego i anglikańskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1524-1526, 1598• postacie: Thomasa Müntzera, Filipa Melanchtona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: edykt wormacki, wojna chłopska, banicja, edykt z Nantes• dlaczego Marcin Luter nie udzielił poparcia walczącym chłopom <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny chłopskiej w Niemczech• omówić przyczyny polityczne wojen religijnych we Francji• omówić zasady edyktu z Nantes	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1529• postacie: Tomasza Morusa, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• z czego wynikał podział religijny Rzeszy• pojęcia: protestantyzm, konsystorz, sejm w Spirze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z Tomaszem Morusem• porównać najważniejsze wyznania powstałe w okresie reformacji• wskazać na mapie państwa, w których zwyciężyła reformacja	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• metody i środki propagandy wykorzystywane przez protestantów i katolików do walki religijnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• teorię o wpływie etyki protestanckiej na rozwój kapitalizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• ocenić wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji• ocenić społeczne, polityczne i kulturowe skutki reformacji
Reforma Kościoła katolickiego w XVI w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1545–1563	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1534• postać: Ignacego Loyoli	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1542	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1559	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• postacie: Juliusza II, Leona X

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: herezja, sobór powszechny, reforma Kościoła katolickiego i kontrreformacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić główne postanowienia soboru trydenckiego	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: <i>Katechizm rzymski</i>, seminarium duchowne, „żołnierze Chrystusa”, Towarzystwo Jezusowe (jezuici) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować działalność jezuitów	<ul style="list-style-type: none">postacie: Pawła III, Giordana Bruna, Piusa V <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Święte Oficjum, konwersja, inkwizycjadlaczego, mimo surowej reguły, zakon jezuitów cieszył się dużą popularnością, a jego działalność spotykała się w XVI w. z powszechnym uznaniem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić różnicę w znaczeniu terminów kontrreformacja i reforma Kościoła katolickiego	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: brewiarz rzymski, Wulgata, synod diecezjalny, synod prowincjonalny, księgi metrykalne, dysputa, <i>Indeks ksiąg zakazanych</i>dlaczego na indeksie znalazło się dzieło Mikołaja Kopernika <i>O obrotach sfer niebieskich</i>związek reformy Kościoła z narodzinami baroku <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">ocenić działania podjęte przez Kościół rzymskokatolicki w XVI w.	<ul style="list-style-type: none">nowe zakony (poza jezuitami), które podjęły działalność w duchu odnowy Kościoła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: pijarzy, kapucyni, karmelitanki, szarytki, wizytki, urszulanki, sobór laterański V <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić wpływ postanowień soboru trydenckiego na pogłębienie podziałów religijnych
Rywalizacja o prymat w Europie Zachodniej w XVI w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1526, 1588postacie: Elżbiety I, Filipa II Habsburga, Mehmeda II Zdobywcy, Ludwika Jagiellończyka	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1571, 1581postacie: Karola V Habsburga, Ferdynanda I Habsburga, Wilhelma Orańskiegonazwy dynastii rywalizujących o prymat w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1525, 1579postacie: Franciszka I Wależjusza, Marii Stuartprzyczyny i konsekwencje bitwy pod Pawią <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: powstanie gezów, pacyfikacja	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1559postać: Francisa Drake’a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">konsekwencje wojen włoskich dla Francji, Habsburgów i państw włoskich	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">ideę zawierania sojuszków zwanych Ligami Świętymi i ich różnorodne cele polityczne

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Wielka Armada, Liga Święta, bitwa pod Mohaczem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić państwa, które rywalizowały o prymat w Europie Zachodniej w XVI w.• wymienić przyczyny konfliktu między Hiszpanią i Anglią• wyjaśnić okoliczności śmierci Ludwika Jagiellończyka• wyjaśnić cele polityki Imperium Osmańskiego	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: Republika Zjednoczonych Prowincji• sens powiedzenia, że w imperium Karola V „słońce nigdy nie zachodziło” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wskazać na mapie terytoria, o które rywalizowały państwa w Europie Zachodniej w XVI w.• podać przyczyny podziału dynastii Habsburgów na linie austriacką i hiszpańską• wyjaśnić polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny rewolucji w Niderlandach• wymienić członków Ligi Świętej zawartej w 1571 r.	<p>gandawska, unia utrechcka</p> <ul style="list-style-type: none">• przyczyny i skutki wojen włoskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić przyczyny rywalizacji Marii Stuart i Elżbiety I Tudor• scharakteryzować politykę Franciszka I Walezjusza• ocenić politykę Hiszpanów wobec mieszkańców Niderlandów	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić znaczenie pokonania Wielkiej Armady przez Anglików dla planów imperialnych Anglii• wymienić postanowienia pokoju w Cateau-Cambrésis	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić rolę Wenecji w zmaganiach z Turcją• wskazać na mapie podział terytorium państwa węgierskiego na trzy części
<p>Przemiany gospodarcze w Europie w XVI w.</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1531• wiek, w którym ukształtowała się gospodarka folwarczno-pańszczyźniana	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• liczbę ludności Europy na początku i pod koniec XVI w.• najbardziej zaludnione państwo Europy w XVI w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• największe miasta w Europie w XVI w.• trzy główne strefy morskiej wymiany handlowej w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• przyczyny migracji w XVI w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: tulipanowa gorączka	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• największe domy bankowe w Europie – Fuggerów i Welserów

	<ul style="list-style-type: none">miasto, w którym powstała pierwsza giełda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: giełda, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, manufaktura, kapitalizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, na czym polegała różnica organizacji pracy w zakładzie rzemieślniczym i manufakturzewskazać różnice w rozwoju gospodarki w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: system nakładczy, rewolucja cenograniczenia produkcji związane z działalnością cechówwpływ zwiększenia produkcji rolnej na poprawę warunków bytowych Europejczykówprzyczyny zwiększania wymiaru pańszczyzny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić czynniki, które wpłynęły na wzrost demograficzny w Europie w XVI w.wyjaśnić zjawisko rewolucji cen i jego przyczyny	<ul style="list-style-type: none">umowną granicę na łbie dwóch stref rozwoju gospodarczego Europy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: kompania handlowa, grodzenie, dualizm gospodarczy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">opisać znaczenie odkryć geograficznych i wpływ koniunktury zbożowej na rozwój gospodarkiwyjaśnić wpływ popytu na wełnę i rozwoju włókiennictwa w Anglii na proces grodzenia	<ul style="list-style-type: none">wpływ rozwoju techniki na różne gałęzie wytwórczości <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">potrafi podać przykłady grup ludności, które migrowały w Europie i do Nowego Światawyjaśnić, na czym polegała różnica w rozwoju gospodarki w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniejporównać proces urbanizacji w różnych częściach Europy w XVI w.	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: bańka spekulacyjnaznaczenie spółek dla rozwoju handlu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić wpływ gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na stagnację życia gospodarczego w miastach Europy Środkowo-Wschodniej i pozycję mieszczań
II. Polska złotego wieku					
Polska za panowania ostatnich Jagiellonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1515, 1525, 1572postacie: Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka,	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1514, 1519-1521postać: Wasyla IIIokoliczności, w których doszło do bitwy pod Orszą	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1561, 1563-1570, 1568lata panowania trzech ostatnich Jagiellonów na polskim troniepostać: Gottarda Kettlera	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1531, 1533, 1570postacie: Sulejmana I Wspaniałego, Jana Zápolyi	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postać: Jana Kostkikupiecko-bankierski ród Loitzówpowiązania rodzinne Jagiellonów

	<p>Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia traktatu wiedeńskiego • okoliczności, w których doszło do hołdu pruskiego w 1525 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat krakowski, hołd pruski, traktat wiedeński, sekularyzacja, lenno, polityka dynastyczna, złoty wiek • przyczyny zawarcia traktatu wiedeńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podpisania traktatu krakowskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stosunki między Rzeczpospolitą a Prusami Zakonnymi, a następnie Prusami Książęcymi • wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny w 1519 r. • wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na przebieg ostatniej wojny z zakonem krzyżackim • scharakteryzować stosunki Polski z Moskwą w pierwszej połowie XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> • cel utworzenia i zadania Komisji Morskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zakon inflancki, układ wileński, kaprowie, flota królewska, żegluga narewska, pierwsza wojna północna, Inflanty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego przeniesiono prawa dziedziczenia lenna w Prusach Książęcych na brandenburską linię Hohenzollernów • omówić przyczyny, przebieg i skutki pierwszej wojny północnej 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i skutki bitwy pod Obertynem • postanowienia zawarte w Statutach Karnkowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Gospodarstwo Mołdawskie, Pokucie, tabor, pokój wieczysty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny rywalizacji Rzeczpospolitej z Turcją o Mołdawię • wyjaśnić wpływ stosunków Rzeczpospolitej z Habsburgami na kontakty z Turcją • omówić przyczyny konfliktu Zygmunta Augusta z Gdańskiem • scharakteryzować treść obrazu Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> 	<p>z Hohenzollernami i Habsburgami</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: galeon • dlaczego Albrecht Hohenzollern zdecydował się na przejście na luteranizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę traktatu wiedeńskiego we wzajemnych stosunkach Jagiellonów i Habsburgów • wyjaśnić, dlaczego plany budowy floty morskiej zakończyły się niepowodzeniem • scharakteryzować różne opinie funkcjonujące w polskiej historiografii na temat skutków traktatu krakowskiego
--	---	---	--	---	--

Kształtowanie się demokracji szlacheckiej	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• daty: 1454, 1468, 1505• postać: Jana Łaskiego, Aleksandra Jagiellończyka• miejsce, gdzie odbył się pierwszy sejm walny Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: demokracja szlachecka, konstytucja <i>Nihil novi</i>, przywileje szlacheckie, sejm walny, trzy stany sejmujące, senat, izba poselska• dlaczego władcy wydawali przywileje dla szlachty• znaczenie przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla polskiego parlamentaryzmu Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">• wymienić postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• daty: 1496, 1518• kompetencje izby poselskiej i senatu• skład senatu Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: sejmiki ziemskie, sejmiki prowincjonalne, prawo ziemskie• znaczenie statutów piotrkowskich dla ugruntowania dominującej pozycji szlachty w państwie• znaczenie decyzji króla o zrzeczeniu się prawa do rozstrzygania sporów szlachty z jej poddanymi Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">• scharakteryzować wpływ rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na polityczne dążenia szlachty• opisać rolę króla, senatu i izby poselskiej podczas obrad sejmiku walnego• scharakteryzować rolę sejmików ziemskich	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• daty: 1562-1563 Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: ruch egzekucyjny, domena królewska, unia realna, rewindykacja, wojsko kwarciane Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">• scharakteryzować postulaty ruchu egzekucyjnego• wyjaśnić, dlaczego nie zrealizowano wielu postulatów ruchu egzekucyjnego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• datę: 1523 Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: magnateria, lustracja, rokosz, elekcja <i>vivente rege</i>, elekcja <i>viritim</i>, sejmik przedsejmowy, sejmik relacyjny, sejmik elekcyjny, sejmik deputacki, instrukcje poselskie, uniwersały• dlaczego Zygmunt August zdecydował się na przystąpienie do ruchu egzekucyjnego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">• wymienić rodzaje sejmików ziemskich i scharakteryzować ich kompetencje• wyjaśnić, dlaczego sejmiki odbywały się w kościołach	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• rolę królowej Bony w dziele lustracji i rewindykacji królewskich Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• przyczyny zwycięstwa politycznego średniej szlachty Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">• ocenić, czy słuszna jest teza, że demokracja szlachecka była jedną z przyczyn osłabienia autorytetu władzy monarszej w Rzeczypospolitej
--	--	---	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none">wyjaśnić wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na kształtowanie się demokracji szlacheckiej				
Odrodzenie w Polsce	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">okres, w którym został zapoczątkowany renesans na ziemiach polskich – połowa XV w.datę: 1543postacie: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika, Bony Sforzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">podać przykłady budowli renesansowych w Polscepodać przykłady utworów Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego oraz omówić ich tematykęwyjaśnić doniosłość dzieła Mikołaja Kopernika	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1474, 1551postać: Andrzeja Frycza Modrzewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: cenzura, Kościół narodowy, Akademia Wileńska, Akademia Zamojska, kolegium w Braniewiedłaczego dzieło Andrzeja Frycza Modrzewskiego <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> wydrukowano najpierw w wersji ocenzonej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować myśl polityczną i społeczną Andrzeja Frycza Modrzewskiegoopisać działanie polskiego szkolnictwa w XVI w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1501, 1519–1531postacie: Filipa Buonaccorsiego (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Stanisława Orzechowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: arkady, kaplica Zygmuntowska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować myśl polityczną Stanisława Orzechowskiegowyjaśnić różnicę w poglądach Stanisława Orzechowskiego i Andrzeja Frycza Modrzewskiegowymienić elementy architektury renesansowej i wskazać je w budowlach, takich jak: ratusz w Poznaniu, pałac w Baranowie, Sukiennice w Krakowie,	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1508postacie: Marcina Kromera, Marcina Bielskiego, Macieja z Miechowa, Jana Dantyszka, Andrzeja Krzyckiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Bertranda Morandakontakty Jana Dantyszka z Erazmem z Rotterdamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: epistolografia, polichromia, „Padwa północy” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">zaprezentować dokonania twórców odrodzenia w dziedzinie literatury i sztuki oraz historiografii	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postacie: Wojciecha Oczki, Klemensa Janickiego, Stanisława Samostrzelnika <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: modlitewnik królowej Bony, Kodeks Baltazara Behema, miniatura, psalmyznaczenie mecenatu dla kultury renesansowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">porównać styl gotycki z renesansowymprzedstawić związki europejskich przedstawicieli renesansu z Polską

			kaplica Zygmuntowska, dziedziniec na Wawelu	<ul style="list-style-type: none">omówić założenia urbanistyczne Zamościawskazać na mapie miejscowości, w których znajdowały się budowle renesansowe	
Reformacja i kontrreformacja na ziemiach polskich	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1573, 1596sytuację wyznaniową w państwie polsko-litewskim przed reformacjąwyznania protestanckie w Polsce w XVI w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: konfederacja warszawska, unia brzeska, tolerancja religijna, unicy, obrządek greckokatolickiprzyczyny uchwalenia aktu konfederacji warszawskiejcele zawarcia unii brzeskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić postanowienia	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1562 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: bracia polscy (unitarianie, arianie), pacyfizm, Akademia Rakowskadłaczego doszło do rozłamu w Kościele kalwińskimprzyczyny szerzenia się luteranizmu w miastachprzyczyny popularności kalwinizmu wśród szlachty polskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować ideologię społeczną arianscharakteryzować wyznania protestanckie występujące na ziemiach Rzeczypospolitej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1570postać: Jana Łaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: husyci, anabaptyści, bracia czescy, zgoda sandomierska, Jednota Braterskadłaczego do synodu sandomierskiego nie zostali dopuszczeni bracia polscy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, dlaczego o Rzeczypospolitej zwykło się mówić, że była państwem bez stosów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1577postacie: Stanisława Hozjusza, Jakuba Wujka, Piotra Skargiprzyczyny niepowodzenia idei Kościoła narodowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">znaczenie tłumaczenia Biblii Jakuba Wujka dla kultury polskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, na czym polegał fenomen na skalę europejską aktu konfederacji warszawskiejwskazać na mapie ziemie Rzeczypospolitej, na których hasła	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: menonici <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">ocenić rolę kardynała Stanisława Hozjusza w szerzeniu hasła kontrreformacji

	konfederacji warszawskiej <ul style="list-style-type: none">omówić decyzje unii brzeskiej			reformacji trafiły na podatny grunt	
Rzeczpospolita Obojga Narodów	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">unie zawierane z Wielkim Księstwem Litewskim w XIV i XV w. oraz ich postanowieniadatę: 1569postać: Zygmunta Augusta Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">pojęcie: unia realnagroźbę zerwania unii polsko-litewskiej wraz z bezpotomną śmiercią Zygmunta Augustaróżnicę między unią personalną i realną Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">wymienić postanowienia unii lubelskiej	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">datę: 1501postać: Aleksandra Jagiellończyka Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">pojęcie: inkorporacjadlaczego postanowienia unii mielnickiej nigdy nie weszły w życie Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">wymienić postanowienia unii w Mielnikuwskazać ziemie, które zostały wcielone do Korony przez Zygmunta Augusta	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">datę: 1566postać: Barbary Radziwiłłówny Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">pojęcia: statut litewskidlaczego Zygmunt Stary i Bona nie popierali ślubu Zygmunta Augusta z Barbarą Radziwiłłówną Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">wymienić postanowienia drugiego statutu litewskiegoocenić znaczenie drugiego statutu litewskiego w przygotowaniach do zawarcia unii realnejprzedstawić strukturę narodowościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">datę: 1579postać: Mikołaja Radziwiłła Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">korzyści i zagrożenia wynikające z zacieśnienia unii dla strony polskiej i litewskiej Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić rolę zagrożenia ze strony Moskwy dla przyspieszenia prac nad zawarciem unii realnejwyjaśnić przyczyny sprzeciwu Litwinów wobec planów unii lubelskiejomówić okoliczności powstania Uniwersytetu Wileńskiego	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">pojęcia: polonizacja, język ruskicel namalowania przez Jana Matejkę obrazu <i>Unia lubelska</i> Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">dokonać interpretacji treści obrazu Jana Matejki <i>Unia lubelska</i>zająć stanowisko w dyskusji: „Czy unia lubelska była sukcesem czy porażką Zygmunta Augusta?” oraz uzasadnić swoją opinię

Pierwsi władcy elekcyjni na polskim tronie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1572, 1573, 1576• postacie: Henryka Walezego, Stefana Batorego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: wolna elekcja (elekcja <i>viritim</i>), artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić pierwszych królów elekcyjnych• podać postanowienia zawarte w artykułach henrykowskich• wyjaśnić, czym były <i>pacta conventa</i>• podać przykłady zobowiązań Henryka Walezego zawartych w <i>pacta conventa</i>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1574, 1575• postacie: Anny Jagiellonki, Jana Zamoyskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• dlaczego szlachta wybrała Annę Jagiellonkę na króla Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić wpływ wydarzeń we Francji na decyzję Henryka Walezego o opuszczenia Rzeczypospolitej• omówić okoliczności wyboru Anny Jagiellonki na króla Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1577-1582, 1578• postać: Jakuba Uchańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: interreks, konfederacja, sejm konwokacyjny, piechota wybraniecka, Trybunał Koronny• dlaczego czas bezkrólewia był okresem niebezpiecznym dla państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić przyczyny wojny z Moskwą za panowania Stefana Batorego• wskazać na mapie miejsca starć podczas wyprawy Stefana Batorego na Moskwę• wskazać na mapie ziemie przyznane Polsce na mocy rozejmu w Jamie Zapolskim• wyjaśnić przyczyny utworzenia Trybunału Koronnego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1576-1577• postać: Piotra Skargi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• powody niechęci szlachty do tworzenia piechoty wybranieckiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem• scharakteryzować politykę wewnętrzną i zagraniczną Stefana Batorego• podać przyczyny zawarcia rozejmu w Jamie Zapolskim	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• znaczenie wolnej elekcji dla systemu demokracji szlacheckiej• mechanizm propagandy politycznej na wolnych elekcjach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• ocenić panowanie pierwszych władców elekcyjnych
---	--	---	---	---	--

Gospodarka i społeczeństwo państwa polsko-litewskiego w XVI i na początku XVII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">wiek, w którym kształtowała się gospodarka folwarczno-pańszczyźniana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: pańszczyzna, folwark, dwór szlachecki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, na czym polegała gospodarka folwarczno-pańszczyźniana	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1496okres pomyślnej dla Rzeczypospolitej koniunktury na zboże w Europie: poł. XVI – poł. XVII w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: koniunktura, monopol, przywiązanie chłopów do ziemi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, dlaczego zabroniono mieszczanom kupna ziemi oraz obejmowania wyższych urzędów i stanowisk kościelnychwymienić główne towary eksportowe państwa polsko-litewskiego w XVI w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1520 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: zbiegostwo, dyby, miasta główne, miasta prywatne, jarmarki, żupy solne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, jak szlachta zabezpieczała się przed zbiegostwem chłopówwymienić postanowienia statutu toruńskiegoscharakteryzować pozycję chłopów i mieszczan w społeczeństwie polskim w XVI i na początku XVII w.wyjaśnić, dlaczego władcy mieli monopol na wydobycie soli	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">regiony Rzeczypospolitej z największą i najmniejszą liczbą miast <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: taksy wojewódzińskie, spław wiślany, lichwiarz, bank pobożności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">omówić wpływ handlu na współpracę różnych grup społecznych w XVI i pocz. XVII w.wyjaśnić, z czego wynikał spadek eksportu zboża w Gdańsku w latach 1575–1585	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">bogate rodziny mieszczańskie – Bonerów w Krakowie i Loitzów w Gdańsku <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: jarmark św. Dominika <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie Gdańsk w XVI w. był uważany za najważniejsze miasto handlowe państwa polsko-litewskiego?” oraz uzasadnić swoje zdanie
III. Europa i Rzeczpospolita w XVII w.					
15. Wojna trzydziestoletnia	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1618-1648strony walczące w wojnie trzydziestoletniej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postacie: Albrechta von Wallensteina, Gustawa II Adolfa, Ferdynanda II	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1620, 1632cztery etapy wojny trzydziestoletniejpostać: Chrystiana V	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1629, 1643	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">przykłady psucia monety przez władców uczestniczących

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcie: defenestracja praska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniejwyjaśnić, dlaczego cesarscy namiestnicy zostali wyrzuceni przez okno zamku na Hradczanachwymienić najważniejsze skutki wojny trzydziestoletniej	<p>Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Unia Ewangelicka (Unia Protestancka), Liga Katolicka, list majestatyczny, Hradczany, pokój westfalski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować sytuację w Rzeszy przed wybuchem wojny trzydziestoletniejwskazać na mapie państwa obozu protestanckiego i ich przeciwników	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: lisowczycy, łupy wojenne, Palatynat Reński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić skutki pierwszego etapu wojny dla Czechówwyjaśnić, dlaczego Dania przystąpiła do wojnyscharakteryzować przyczyny zaangażowania i główne działania wojenne Szwecjiwyjaśnić znaczenie bitew pod Białą Górą i Lützen dla przebiegu wojny trzydziestoletniej	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: straty demograficzne, zapaść gospodarcza, psucie monety <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">omówić przyczyny zaangażowania politycznego i działania zbrojne Francji w czasie wojny trzydziestoletniejwskazać na mapie decyzje terytorialne pokoju westfalskiegowyjaśnić wpływ wojny trzydziestoletniej na polityczną, społeczną i gospodarczą sytuację w Europie	<p>w wojnie trzydziestoletniej</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcie: sekularyzacja politykizmiany polityczne w Europie po wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie lisowczycy są owiani czarną legendą?” oraz je uzasadnićocenić rolę Albrechta von Wallensteina i Gustawa II Adolfa w wojnie trzydziestoletniej
Absolutyzm we Francji	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1661postacie: Ludwika XIV, Armanda Richelieu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: absolutyzm, monarchia absolutna, pierwszy minister, Stany Generalne, hugenoci, Król Słońce	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1624, 1628, 1629postacie: Ludwika XIII, Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: regencja, regent, racja stanu, edykt łaski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1617-1643, 1642, 1685postacie: Jules’a Mazarina, Jeana Baptiste’a Colberta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: merkantylizm, protekcjonizm, szlachta urzędnicza	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1701—714 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: generalny kontroler finansów, wojna o sukcesję hiszpańską	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">reformy wprowadzone w armii francuskiej w czasie panowania Ludwika XIV <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: muszkiet, dragon, grenadier

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić charakterystyczne cechy absolutyzmu francuskiego za rządów Ludwika XIV	<ul style="list-style-type: none">wpływ zdobycia twierdzy La Rochelle na ogłoszenie edyktu łaskiprzyczyny ograniczenia przywilejów politycznych hugenotów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić znaczenie edyktu łaskiwyjaśnić przyczyny zaangażowania Francji w konflikt z Habsburgami	<ul style="list-style-type: none">dlaczego kardynał Richelieu bezwzględnie rozprawił się z opozycją <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować i ocenić politykę merkantylizmu	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować politykę zagraniczną Francji w drugiej połowie XVII i na początku XVIII w.rozstrzygnąć, czy słusznie okres od drugiej połowy XVII w. i na początku XVIII w. nazywany jest epoką francuskiej hegemonii w Europie oraz uzasadnić swoje zdaniewskazać na mapie nabytki terytorialne Francji w XVII w.wyjaśnić, dlaczego Wersal nazwano „złotą klatką”	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Wersal to oznaka potęgi czy rozrzutności Ludwika XVI?” oraz uzasadnić swoje zdanie
<p>Powstanie monarchii parlamentarnej w Anglii</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1642-1649, 1688, 1689postać: Olivera Cromwella <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: wojna domowa w Anglii, nowa szlachta, chwalebna rewolucja, monarchia	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1649, 1653postacie: Jakuba I Stuarta, Karol I Stuarta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: purytanie, protestanci nonkonformiści, dyktatura, lord protektordlaczego hodowla owiec stała się jedną	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1603, 1651, 1659, 1679postacie: Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: prezbiterianie, independenci, Armia Nowego Wzoru, <i>Habeas</i>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1640, 1640-1653, 1641, 1658, 1685 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Krótki Parlament, Długi Parlament, Wielkie napomnienie, Petycja praw, Parlament Kadłubowy	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: spiszek prochowy, „papiści”przyczyny i konsekwencje wojen Anglii ze Szkocją <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, dlaczego ustawa <i>Habeas corpus act</i> jest uznana za jeden

	<p>parlamentarna, Deklaracja praw</p> <ul style="list-style-type: none">• dlaczego uchwalono Deklarację praw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić przyczyny wybuchu wojny domowej w Anglii• wymienić najważniejsze cechy monarchii parlamentarnej	<p>z głównych gałęzi gospodarki w Anglii</p> <ul style="list-style-type: none">• przyczyny krytyki Kościoła anglikańskiego przez purytanów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• przedstawić sytuację społeczno-wyznaniową i gospodarczą Anglii w początkach XVII w.• wymienić przyczyny konfliktu między Stuartami a parlamentem angielskim w XVII w.• wskazać na mapie obszar, który w czasie wojny domowej w Anglii znalazł się pod kontrolą parlamentu• przedstawić okres dyktatury Cromwella• wymienić prawa uzyskane przez parlament na mocy Deklaracji praw	<p><i>corpus act</i>, Akt nawigacyjny</p> <ul style="list-style-type: none">• znaczenie Aktu nawigacyjnego dla rozwoju gospodarczego Anglii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego purytanie podzielili się na dwa odczasy• opisać przebieg i skutki angielskiej wojny domowej• wymienić przyczyny wojny Anglii z Republiką Zjednoczonych Prowincji• wyjaśnić, w jaki sposób doszło do powstania monarchii parlamentarnej	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego Armia Nowego Wzoru zyskała opinię jednej z najbardziej nowoczesnych armii w XVII w.• omówić rolę Marii II Stuart w objęciu tronu przez Wilhelma III Orańskiego	<p>z fundamentów przyszłej brytyjskiej demokracji</p>
Barok w Europie i w Polsce	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• czas występowania baroku w Europie (koniec XVI w. – połowa XVIII w.)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1568-1584, 1643-1644• postacie: Francesca Borrominiego, Caravaggia, Moliera,	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1668, 1677-1696• postacie: El Greca, Tylmana z Gameren, Francisa Bacona, Johannes Kepler, Jana	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1637• postacie: Diega Velázqueza, Tomasza Dolabelli, Barucha Spinozy, Claudia	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• postacie: Samuela Twardowskiego, Macieja Kazimierza Sarbiewskiego

	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Rembrandta, Petera Paula Rubensa, Kartezjusza, Johna Locke'a obiekty: kościół II Gesú w Rzymie, kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie, rzeźba <i>Ekstaza św. Teresy</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: barok, ekspresja, kolumnada, fasada, sarmatyzm, racjonalizm, empiryzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać charakterystyczne cechy baroku wyjaśnić założenia racjonalizmu i empiryzmu wymienić cechy kultury sarmackiej 	<p>Jana Chryzostoma Paska, Thomasa Hobbesa, Isaaca Newtona, Jana Sebastiana Bacha, Georga Friedricha Händla</p> <ul style="list-style-type: none"> obiekty: kolumnada bazyliki św. Piotra w Rzymie, kościół w Nieświeżu, kolumna Zygmunta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: światłocień, efekt iluzji, dynamizm, portret trumienny, muzyka organowa, pamiętnikarstwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy architektury barokowej przedstawić cechy rzeźby barokowej wyjaśnić, w jakim celu tworzone portrety trumienne 	<p>Heweliusza, Antonia Vivaldiego, Wacława Potockiego</p> <ul style="list-style-type: none"> obiekty: pałac Ludwika XIV w Wersalu, pałac Peterhof w Petersburgu, pałac króla Jana Sobieskiego w Wilanowie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: manieryzm, barok dworski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać cechy manieryzmu na przykładzie dzieł El Greca porównać pałac w Wersalu z pałacem w Wilanowie 	<p>Monteverdiego, Jeana de La Fontaine'a</p> <ul style="list-style-type: none"> nowe przyrządy do badań skonstruowane w tym okresie – mikroskop, pompa próżniowa, teleskop zwierciadlany <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: opera, oratorium, kontusz, żupan, pas kontuszowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować strój sarmacki wyjaśnić, jaką rolę odgrywała sztuka barokowa w działaniach Kościoła, dworów królewskich i magnackich przedstawić główne osiągnięcia uczonych doby baroku scharakteryzować dwa nurty filozofii doby baroku oraz 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kantata, pasja, powieść łotrzykowska znaczenie muzyki kościelnej i dworskiej w dobie baroku <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować twórczość artystów baroku i podać przykłady tworzonych przez nich dzieł architektury, rzeźby, malarstwa, muzyki, literatury przedstawić rolę portretu trumiennego jako źródła historycznego
--	---	---	--	--	---

				myśl polityczną tej epoki	
Król, magnateria i szlachta Rzeczypospolitej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1587, 1606• postacie: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: rokosz Zebrzydowskiego, magnateria, oligarchia• powiązania rodzinne Zygmunta III Wazy z Jagiellonami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić przyczyny zawiązania się opozycji przeciw królowi Zygmuntowi III Wazie• wymienić postulaty rokoszan	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• postacie: Maksymiliana III Habsburga, Jana Zamoyskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: klientelizm, oligarchizacja życia politycznego, wojewoda• przyczyny podwójnej elekcji• rolę Jana Zamoyskiego w konflikcie z królem Zygmuntem III Wazą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić konkurentów Zygmunta Wazy do polskiego tronu• wymienić i scharakteryzować działania dwóch obozów politycznych w czasie elekcji• przedstawić żądania postawione przez Litwinów przyszłemu królowi• przedstawić przyczyny i rezultat bitwy pod Byczyną	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1589, 1607 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: sejm pacyfikacyjny, monarchia mieszana, regres gospodarczy, stagnacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, na czym polegała monarchia mieszana• wyjaśnić przyczyny regresu gospodarczego w pierwszych dziesięcioleciach XVII w.• wyjaśnić konsekwencje bitwy pod Guzowem• scharakteryzować wzrost znaczenia magnaterii za panowania Zygmunta III Wazy i ocenić skutki tego zjawiska• ocenić zjawisko klientelizmu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1605• postacie: Stanisława Lubomirskiego, Piotra Skargi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: kaznodzieja, stronnictwo popularystów, stronnictwo regalistów, <i>Kazania sejmowe</i>• zjawisko zamykania się stanu społecznego• cel zwołania sejmów w 1605 i 1606 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• ocenić wpływ poglądów głoszonych przez Piotra Skargę na postawę króla Zygmunta III Wazy• omówić wpływ zmian społeczno-gospodarczych w Rzeczypospolitej w XVII w. na sytuację polityczną kraju	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, przyczyny konfliktu Jana Zamoyskiego z królem• omówić znaczenie magnaterii dla rozwoju kultury w Rzeczypospolitej

		<ul style="list-style-type: none">wyjaśnić skutki prób wzmocnienia władzy królewskiej przez Zygmunta III Wazę		<ul style="list-style-type: none">wskazać na mapie Byczynę, Guzów, regiony Rzeczypospolitej, gdzie było najwięcej rezydencji magnackich	
Wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1605, 1620, 1621, 1655-1660postacie: Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza Wazy, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: husaria, hetman, potop szwedzki, pospolite ruszenie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować rolę husarii w bitwie pod Kircholmemwymienić przyczyny wojen ze Szwecją i z Turcją w XVII w.omówić postanowienia pokoju oliwskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1599, 1626-1629, 1627postacie: Augustyna Kordeckiego, Karola X Gustawa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: inkorporacja, Kozacy, paulini, ikona, przeor <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić religijny i propagandowy aspekt obrony Jasnej Górywskazać na mapie miejsca bitew stoczonych ze Szwecją i z Turcją w pierwszej połowie XVII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1600, 1622, 1629, 1635, 1660 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: uniwersał, konfederacja w Tyszowcach, śluby lwowskie, wojna szarpana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">omówić wojny ze Szwecją o Inflanty i ujście Wisłyprzedstawić postawy Polaków w czasie potopu szwedzkiegowymienić postanowienia rozejmów i traktatów zawieranych przez Rzeczypospolitą ze Szwecjąwyjaśnić przyczyny, dla których Jan Kazimierz złożył śluby lwowskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1655, 1657 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: lenno, traktat welawsko-bydgoski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować cele polityki zagranicznej Wazów na tronie polskimocenić rezultaty wojen stoczonych przez Rzeczypospolitą w pierwszej połowie XVII w.wyjaśnić przyczyny zawarcia i ocenić postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich dla Rzeczypospolitej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postać: Janusza Radziwiłła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: układ w Kiejdanachprzyczyny zawarcia układu w Kiejdanach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić dzieła malarskie, literackie oraz filmy związane tematycznie z wojnami Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją w XVII w.

Wojny Rzeczypospolitej z Rosją i powstanie Chmielnickiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• daty: 1604, 1610, 1648, 1667• postacie: Dymitra Samozwańca I, Stanisława Żółkiewskiego, Bohdana Chmielnickiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• daty: 1605, 1606• postacie: Iwana IV Groźnego, Borysa Godunowa	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• daty: 1607-1608, 1609, 1612, 1613, 1618• postacie: Dymitra Samozwańca II, Wasyla II Szujskiego, Michała Romanowa	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• daty: 1649, 1651, 1654, 1654-1667, 1658• postacie: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none">• daty: 1656, 1660• postać: Jerzego Sebastiana Lubomirskiego
	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: dymitriada, Kozacy, rozejm w Andruszowie	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: wielka smuta, sobór ziemski, carewicz, bojarzy, rejestr kozacki	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: porohy, Sicz, rozejm w Dywilinie	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Rzeczpospolita Federacją Trojga Narodów, ataman, ugoda w Perejaśławiu, ugoda w Hadziaczu, ugoda pod Zborowem	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: ugoda cudnowska, ośełdec, szarawary, spisa
	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">• wymienić przyczyny wojny z Rosją w pierwszej połowie XVII w.• wyjaśnić znaczenie bitwy pod Kłuszynem• przedstawić przyczyny wybuchu powstania Chmielnickiego• wymienić postanowienia rozejmu w Andruszowie	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">• omówić przyczyny i skutki kryzysu wewnętrznego w Rosji• przedstawić przyczyny udzielenia poparcia Dymitrowi Samozwańcowi przez polskich i litewskich magnatów• scharakteryzować rządy Dymitra Samozwańca i ich skutki• wyjaśnić, jaką rolę pełnił rejestr kozacki	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">• okoliczności zamordowania Dymitra Samozwańca I• wyjaśnić, jak doszło do drugiej dymitriady• wyjaśnić, dlaczego królewicz Władysław nie objął tronu carskiego• wskazać na mapie miejsca bitew oraz ziemie przyznane Rzeczypospolitej na mocy rozejmu w Dywilinie• wyjaśnić okoliczności zapoczątkowania w Rosji panowania dynastii Romanowów	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">• omówić postanowienia ugody pod Zborowem• wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Beresteczkiem nie zostało wykorzystane• wyjaśnić znaczenie ugody w Perejaśławiu dla losów Ukrainy	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Cudnowem zostało zaprzepaszczone• scharakteryzować uzbrojenie piechoty kozackiej

				<ul style="list-style-type: none">• omówić główne postanowienia ugody w Hadziaczu• przedstawić i pokazać na mapie przebieg wydarzeń i miejsca bitew w czasie powstania Chmielnickiego	
Kryzys Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1648, 1652• postać: Władysława Sicińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: <i>liberum veto</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, w jaki sposób potop szwedzki wpłynął na załamanie gospodarcze kraju• wyjaśnić okoliczności użycia <i>liberum veto</i> po raz pierwszy na sejmie walnym	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1665-1666, 1668• postaci: Ludwiki Marii, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: elekcja <i>vivente rege</i>, abdykacja, gospodarstwo zagrodnicze, gospodarstwo chałupnicze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić i wskazać na mapie straty terytorialne Rzeczypospolitej w XVII w.• wyjaśnić stosowanie przez Szwedów zasady „wojna żywi się sama”	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1658, 1666• postaci: Hieronima Radziejowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: konwersja, ksenofobia, sąd sejmowy, anarchia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić skutki polityczne bitwy pod Mątwami• podać przykłady kradzieży dóbr kultury przez Szwedów w XVII w.• wyjaśnić, dlaczego sejm podjął decyzję o wygnaniu braci polskich• omówić wpływ wojen na poziom życia mieszkańców kraju	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: obstrukcja sejmowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić przyczyny bicia monet nie – pełnowartościowych• wyjaśnić, w jaki sposób okres wojen wpłynął na kryzys kultury szlacheckiej• ocenić rolę zasady <i>liberum veto</i> w funkcjonowaniu demokracji szlacheckiej• ocenić, czy słusznie Hieronima Radziejowskiego uważa się za jednego z największych zdrajców w dziejach Rzeczypospolitej	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego Jerzy Sebastian Lubomirski jest postacią kontrowersyjną• wyjaśnić znaczenie ukazania się pierwszego polskiego <i>Indeksu ksiąg zakazanych</i>

		<ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić przyczyny wybuchu rokoszu Lubomirskiego• wyjaśnić przyczyny abdykacji Jana Kazimierza Wazy			
Rzeczpospolita w czasach Jana III Sobieskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1672, 1673, 1683• postacie: Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: haracz, sułtan, wezyr, odsiecz wiedeńska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić postanowienia traktatu w Buczaczu• pokazać na mapie Podole, Buczacz, Chocim, Wiedeń• wyjaśnić, dlaczego król udał się z odsieczą oblężonemu przez Turków Wiedniowi	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1669• postacie: Eleonory Habsburg, Karola V Leopolda, Jakuba Sobieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: czambuł• znaczenie odsieczy wiedeńskiej w dziejach Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, jak doszło do zwycięstwa sił sprzymierzonych w bitwie pod Wiedniem• wyjaśnić, z czego wynikała skuteczność bojowa husarii	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1674, 1676• postacie: Marysieńki Sobieskiej, Kara Mustafy, Leopolda I Habsburga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: rozejm w Żurawnie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić znaczenie zwycięstwa pod Chocimiem dla wyboru na króla Jana Sobieskiego• omówić warunki rozejmu w Żurawnie• wyjaśnić, dlaczego koronacja Jana III Sobieskiego odbyła się dopiero dwa lata po jego elekcji	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1684, 1696, 1699• postacie: Augusta II Mocnego, Krzysztofa Grzymułtowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Liga Święta, lewobrzeżna Ukraina, traktat (pokój) Grzymułtowskiego, pokój w Karłowicach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić znaczenie bitew pod Parkanami• wymienić państwa, które zawiązały Ligę Świętą i wyjaśnić cele polityczne Ligi• wymienić postanowienia pokoju Grzymułtowskiego i wskazać na mapie ziemie wymienione w traktacie pokojowym	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1686, 1698• postać: Feliksa Kazimierza Potockiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego kandydatura Jakuba Sobieskiego na króla Polski nie zyskała akceptacji szlachty• wyjaśnić, czego zażądała Rosja za udział w koalicji antytureckiej• wyjaśnić przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Podhajcami• wymienić dzieła artystyczne, których tematem była wiktoria wiedeńska

				<ul style="list-style-type: none">wymienić postanowienia pokoju w Karłowicach i ocenić, czy były one sukcesem Augusta II Mocnego	
IV. Wiek oświecenia					
Oświecenie – epoka przemian	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1717, 1783postacie: Woltera, Josepha i Jacques’a Montgolfierpaństwo, w którym po raz pierwszy wprowadzono powszechny obowiązek szkolny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: prawa naturalne, oświecenie, rewolucja naukowa, empiryzm, racjonalizmideę, zgodnie z którą rozum odwołujący się do doświadczenia jest źródłem wiedzy o człowieku	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1662, 1666, 1741, 1762postacie: Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseaupoglądy głoszone przez Monteskiusza w dziele <i>O duchu praw</i>poglądy głoszone przez Rousseau w dziele <i>Umowa społeczna</i>pierwsze akademie nauk <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: umowa społeczna, ateizm, deizm, trójpodział władzy, laicyzacja, Akademia Rysiów, Towarzystwo Królewskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1751–1765postacie: Denisa Diderota, Isaaca Newtona, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Benjamina Franklinawynalazki i odkrycia epoki oświecenia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: zasady dynamiki, prawo powszechnego ciążenia, piorunochron <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">ocenić znaczenie <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> w popularyzacji wiedzywymienić główne osiągnięcia oświecenia w dziedzinie nauki	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1784postacie: Immanuela Kanta, Mosesa Mendelssohnapoglądy głoszone przez Kanta w <i>Krytyce czystego rozumu</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: teoria poznania, przewrót kopernikański w filozofii, masoneria <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, w jaki sposób Immanuel Kant zdefiniował oświeceniescharakteryzować rolę salonów literackich	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postacie: Daniela Defoe, Jonathana Swifta <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, w jaki sposób literatura odwoływała się do głównych haseł oświecenia

	<p>i otaczającym go świecie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić główne cechy oświeceniawyjaśnić wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na spadek analfabetyzmu w społeczeństwie	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić genezę oświeceniascharakteryzować zasadę trójpodziału władzyscharakteryzować poglądy myślicieli oświeceniowych na temat państwawyjaśnić przełom w medycynie, który spowodował wprowadzenie szczepionki przeciwko ospie		<p>w propagowaniu hasła oświecenia</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, jaki wpływ na rozwój nauki miały loże masońskie i akademie naukwyjaśnić, dlaczego Immanuel Kant uważa się za sprawcę przewrotu kopernikańskiego w filozofii	
25. Rewolucja przemysłowa w XVIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1769postać: Jamesa Wattazasady działania maszyny parowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: rewolucja przemysłowa, patent, maszyna parowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, w jakich dziedzinach gospodarki znalazł zastosowanie wynalazek maszyny parowej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1712postać: Thomasa Newcomena <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcie: rozwój demograficznyprzyczyny spadku liczby urodzeń w XVIII w.wpływ poprawy warunków sanitarnych na spadek śmiertelności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić przyczyny rozkwitu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1776postać: Adama Smithapoglądy Smitha zawarte w dziele <i>Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, proces groduzenia, urbanizacja, klasa robotnicza (proletariat), liberalizm ekonomiczny (gospodarczy), „niewidzialna ręka rynku” (wolna konkurencja)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postać: François Quesnaya <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcie: fizjokratyzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić główne założenia fizjokratyzmuwskazać podobieństwa i różnice między fizjokratyzmem a liberalizmemwymienić wynalazki rewolucji	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, w jaki sposób wzrost liczby mieszkańców w miastach wymuszał wprowadzenie zmian w przestrzeni urbanistycznej

	<ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić działanie maszyny parowej	<p>demograficznego w XVIII-wiecznej Europie</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej w Anglii	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• scharakteryzować przemiany w rolnictwie w XVIII w.• wyjaśnić negatywne skutki procesu urbanizacji• przedstawić poglądy Adama Smitha	<p>przemysłowej i scharakteryzować skutki ich zastosowania</p>	
Rywalizacja mocarstw europejskich w XVIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1709, 1721, 1740-1745• postacie: Piotra I Wielkiego, Karola XII, Augusta II Mocnego• rezultat i konsekwencje bitwy pod Połtawą <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: wielka wojna północna, pokój w Nystad <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić przyczyny i konsekwencje wielkiej wojny północnej• omówić postanowienia pokoju w Nystad	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1700, 1702 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: traktat narewski, taktyka spalonej ziemi, twierdza Pietropawłowska, imperator <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić strategiczne znaczenie twierdzy w Narwie• wyjaśnić, dlaczego bitwę pod Połtawą możemy uważać za jedną z najważniejszych bitew w historii powszechnej• omówić rolę Augusta II Mocnego w wielkiej wojnie północnej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1713, 1742, 1744-1745• postacie: Marii Teresy, Karola VI Habsburga, Fryderyka II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: pierwsza wojna śląska, druga wojna śląska, sankcja pragmatyczna, pokój we Wrocławiu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić przyczyny wybuchu pierwszej i drugiej wojny śląskiej• wymienić postanowienia pokoju we Wrocławiu• omówić konsekwencje pierwszej i drugiej wojny śląskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1756, 1762, 1763• postać: Piotra III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: odwrócenie przymierzy, wojna siedmioletnia (trzecia wojna śląska), cud domu brandenburskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• omówić zmiany, jakie zaszły w armii pruskiej w XVIII w.• wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny siedmioletniej• wyjaśnić, w jaki sposób konflikty zbrojne w XVIII w. wpłynęły na	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego Maria Teresa była uznawana za jedną z najwybitniejszych władczyń epoki wczesnonowożytnej• uzasadnić tezę, że o wojnie siedmioletniej możemy mówić jako o pierwszym konflikcie światowym

			<ul style="list-style-type: none">wskazać na mapie zasięg terytorialny działań militarnych w trakcie pierwszej i drugiej wojny śląskiej	umocnienie pozycji Prus i Rosji na arenie międzynarodowej	
Sąsiedzi Rzeczypospolitej – Rosja, Prusy i Austria	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1689-1721, 1762-1796, 1740-1772postacie: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: absolutyzm oświecony, europeizacja społeczeństwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, czym był absolutyzm oświeconypodać przykłady reform przeprowadzonych przez Piotra I	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1701, 1773postać: Jemieliana Pugaczowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: wielkie poselstwo, powstanie Pugaczowa, grażdanka, dworanie, Senat Rządzącykonieczność modernizacji armii przez Piotra Icel podróży Piotra I Wielkiego po Europie Zachodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować reformy polityczne oraz społeczno-gospodarcze Piotra Iomówić rolę Piotra I w budowie rosyjskiej flotywyjaśnić, dlaczego obcinanie bród wywoływało sprzeciw	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1765-1780, 1781, 1781-1785postacie: Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Józefa II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: współrządy, józefinizm, edykt o tolerancji (patent tolerancyjny), gubernie, „król sierżant”co zyskał elektor Fryderyk III, koronując się w Królewcu na króla Prus <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Pruskiegowyjaśnić, dlaczego Fryderyka Wilhelma I nazywano „królem sierżantem”przedstawić reformy przeprowadzone w monarchii Habsburgów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1713-1740, 1760, 1764, 1787 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: system północny, Rada Państwa, scentralizowana administracja, unifikacja państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, w jaki sposób Fryderyk II dążył do odbudowy państwa po wojnie siedmioletniejwyjaśnić, co oznacza sformułowane przez Fryderyka Wielkiego stwierdzenie, że „panujący jest pierwszym sługą państwa”	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1768, 1785 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Nadworna Komisja Edukacyjna, Karta szlachty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">ocenić, czy rządy i reformy Fryderyka II oraz Józefa II były zgodne z ideą monarchii oświeconychzająć stanowisko w dyskusji: „Czy Katarzyna II kontynuowała reformy i politykę Piotra I?” oraz uzasadnić swoje zdanie

		<p>części społeczeństwa rosyjskiego</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania chłopów w 1773 r. w Rosji• wskazać na mapie obszary przyłączone do Rosji w czasach Piotra I i Katarzyny II	<p>przez Marię Teresę i Józefa II</p>		
Powstanie Stanów Zjednoczonych	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1776• postacie: George'a Washingtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: amerykańska wojna o niepodległość (rewolucja amerykańska), Deklaracja niepodległości <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić przyczyny wojny kolonii z Wielką Brytania• wymienić główne postanowienia Deklaracji niepodległości	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1773, 1787• postacie: Benjamina Franklina, Thomasa Jeffersona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: "bostońska herbatka" („bostońskie picie herbaty”), opłaty stemplowe, ojcowie założyciele, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić główne postanowienia Konstytucji Stanów Zjednoczonych i opisać kompetencje poszczególnych organów władzy	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1775, 1777 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Pierwszy Kongres Kontynentalny, Drugi Kongres Kontynentalny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, w których zapisach Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki zostały odzwierciedlone główne idee epoki oświecenia	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1779, 1783• postać: Jerzego III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: pokój paryski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• opisać udział Polaków w amerykańskiej wojnie o niepodległość• wymienić państwa, które przyłączyły się do konfliktu po stronie kolonii• wymienić postanowienia pokoju paryskiego• wskazać na mapie: Boston, Filadelfię, Savannah, Trenton	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, w jaki sposób Amerykanie czczą polskich bohaterów rewolucji amerykańskiej

		<ul style="list-style-type: none">wskazać na mapie kolonie, które weszły w skład Stanów Zjednoczonych Ameryki			
Rewolucja francuska	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 14 VII 1789postacie: Ludwika XVI, Marii Antoniny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Bastylia, Stany Generalne, Wersal, burżuazja, stan trzeci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, dlaczego Ludwik XVI zwołał Stany Generalnewyjaśnić, dlaczego zdobycie Bastylii jest uważane za początek rewolucji francuskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1789, 1791postacie: Emmanuela Josepha Sieyès, Marie Josepha de La Fayette'a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), Gwardia Narodowa, Deklaracja praw człowieka i obywatela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować społeczne, gospodarcze i polityczne przyczyny wybuchu rewolucji we Francjiwymienić główne założenia Deklaracji praw człowieka i obywatelawskazać punkty Deklaracji praw człowieka i obywatela odwołujące się do	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1792, 1793, 1793-1794postacie: Maksymiliana Robespierre'a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: monarchia konstytucyjna, Zgromadzenie Prawodawcze, dyktatura, gilotyna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować główne założenia konstytucji francuskiej z 1791 r.wyjaśnić, o co został oskarżony Ludwik XVIomówić symboliczne znaczenie, jakie miało dla rewolucjonistów ścięcie Ludwika XVI	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1795, 1795-1799 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Istota Najwyższa, przewrót termidoriański, dyktatoriat, Rada Pięciuset, Rada Starszych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić reakcję międzynarodową na sytuację we Francjiwyjaśnić, jak doszło do przewrotu termidoriańskiegoomówić skutki rewolucji francuskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postać: Olympe de Gouges <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Deklaracja praw kobiety i obywatelki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić stwierdzenie Dantona, że „rewolucja, jak Saturn, pożera własne dzieci”wyjaśnić znaczenie rewolucji francuskiej w dziejach Europy

		<p>głównych haseł oświecenia</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić symbole rewolucji francuskiej			
V. Rzeczpospolita w XVIII w.					
Rzeczpospolita w czasach saskich	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1697, 1733postacie: Augusta II Mocnego, Augusta III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: podwójna elekcja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić najważniejsze przejawy kryzysu wewnętrznego Rzeczypospolitej za rządów Sasów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1704, 1709, 1717postać: Stanisława Leszczyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: koterie, konfederacja sandomierska, sejm niemy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">omówić okoliczności objęcia tronu przez Stanisława Leszczyńskiegoscharakteryzować sytuację polityczną w Rzeczypospolitej w czasie wielkiej wojny północnejwymienić postanowienia sejmu niemegopodać przyczyny redukcji liczby wojska w Rzeczypospolitej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1702, 1715, 1720postać: Michała Radziejowskiegorezultat i konsekwencje bitwy pod Kliszowem <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: konfederacja tarnogrodzka, konfederacja generalna, pogłównne, układ w Poczdamieznaczenie bitwy pod Kliszowem dla działań w czasie wielkiej wojny północnej na terenie Rzeczypospolitej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować skutki społeczne i gospodarcze udziału Rzeczypospolitej w wielkiej wojny północnejwyjaśnić, jak odbywała się ingerencja obcych	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1732, 1740postacie: Stanisława Ledóchowskiego, Michała Fryderyka Czartoryskiego, Jana Klemensa Branickiego, Karola Stanisława Radziwiłła, Stanisława Konarskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: hiberna, wojna o sukcesję polską, Familia, republikanci, pijarzy, Collegium Nobilium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować programy stronnictw politycznych, które działały w okresie panowania Augusta III	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postać: Henryka Brühlagłówne tezy zawarte w traktatach politycznych <i>Głos wolny wolność ubezpieczający, O skutecznym rad sposobie</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: dobra stołowe, Kamera <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">ocenić działalność polityczną Stanisława Leszczyńskiego w okresie wojny północnej

		uchwalonej na sejmie niemym	państw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w czasach saskich	<ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, na czym polegała reforma szkolnictwa opracowana przez Stanisława Konarskiego	
I rozbiór Rzeczypospolitej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1764, 1772postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Rejtana, Katarzyny II Wielkiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcie: sejm konwokacyjny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić okoliczności wyboru na króla Stanisława Augusta Poniatowskiegowymienić uczestników I rozbioru Rzeczypospolitejwskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczypospolitą w wyniku I rozbioru	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1767, 1768-1772postacie: Nikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: dysydenci, konfederacje dysydenckie, prawa kardynalne, konfederacja barska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić prawa kardynalnepodać przyczyny zawiązania konfederacji barskiejprzedstawić postulaty konfederatówwskazać na mapie obszary objęte walką zbrojną w czasie wojny domowej 1768–1772wyjaśnić rolę Rosji w elekcji Stanisława	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1773-1775postać: Adama Ponińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: sejm rozbiorowy, Rada Nieustająca <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić postanowienia sejmu rozbiorowegoscharakteryzować postawę posłów podczas obrad sejmu rozbiorowego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postacie: Michała Hieronima Radziwiłła, Ottona Magnusa von Stackelberga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcie: departament <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">rozstrzygnąć, czy prawa kardynalne wzmacniały czy osłabiały państwo, oraz uzasadnić swoją opinięwyjaśnić wizję artystyczną sejmu rozbiorowego stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Rejtan. Upadek Polski</i>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">postacie: Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Samuela Korsaka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">ocenić postawę Tadeusza Rejtana na sejmie rozbiorowym

		Augusta Poniatowskiego			
Kultura oświecenia w czasach stanisławowskich	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1765, 1773• postacie: Hugona Kołłątaja, Ignacego Krasickiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: czasy stanisławowskie, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej (KEN) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego król utworzył Szkołę Rycerską• wyjaśnić, w jakim celu została powołana Komisja Edukacji Narodowej• podać przykłady obiektów w Warszawie związanych z królem Stanisławem Augustem• wyjaśnić, jaką rolę pełniła publicystyka	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1765-1785, 1770• postacie: Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicz, Franciszka Bohomolca, Ignacego Potockiego• zna tytuły prasy wychodzącej w czasach stanisławowskich – „Monitor”, „Zabawy Przyjemne i Pożyteczne” <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: obiady czwartkowe, Teatr Narodowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego obiady czwartkowe zwane były „obiadami rozumnymi”• podać miejsca, w których odbywały się obiady czwartkowe• omówić tematykę pierwszych sztuk teatralnych w Polsce• omówić zadania, które stawiała nauczycielom	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1775• postacie: Grzegorza Piramowicza, Adama Naruszewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• omówić strukturę instytucji oświatowych, których pracę miała nadzorować Komisja Edukacji Narodowej• wyjaśnić, w jakim celu powstało Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych• wskazać przeszkody, które utrudniały pracę Komisji Edukacji Narodowej• wskazać różnicę między obiadami czwartkowymi i spotkaniami w salonach literackich Europy Zachodniej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1788-1793• postacie: Bernarda Bellotta (Canaletta), Marcella Bacciarellego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: styl stanisławowski, Łazienki Królewskie, wedyuty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić dzieła Bernarda Bellotta oraz Marcella Bacciarellego powstałe w Polsce• przedstawić rolę mecenatu Stanisława Augusta Poniatowskiego w ożywieniu kultury XVIII-wiecznej Rzeczypospolitej• wskazać elementy stylu stanisławowskiego na przykładzie pałacu Na Wyspie	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: Biblioteka Załuskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego Wojciecha Bogusławskiego nazwano ojcem polskiego teatru i polskim Molierem• przedstawić dorobek kulturalny Rzeczypospolitej za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego• wyjaśnić, w jaki sposób historycy mogą wykorzystać malarstwo Bernarda Bellotta do badań nad historią Warszawy

	w czasach stanisławowskich	Komisja Edukacji Narodowej			
Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1791, 1793• postacie: Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Konstytucja 3 maja, Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), kadencja sejm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić postanowienia Konstytucji 3 maja• wyjaśnić, jak doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej• wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczypospolitą w II rozbiorze• wyjaśnić, dlaczego Austria nie uczestniczyła w II rozbiorze Rzeczypospolitej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1788–1792, 1789• postacie: Stanisław Małachowskiego, Jana Dekerta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: reforma skarbowo-wojskowa, sejm skonfederowany, unifikacja, Straż Praw, jurysdykcja, czarna procesja, ustawa o miastach królewskich, ustawa rządowa, gołota (nieposesjonaci), instrukcje poselskie, ustawa o reformie sejmików <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego część szlachty była przeciwna reformom dotyczącym miast i mieszczaństwa• wyjaśnić cel zorganizowania czarnej procesji• scharakteryzować reformy Sejmu Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1792• postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Ignacego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Michała Poniatowskiego, Jacka Małachowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: stronnictwo patriotyczne (republikańskie), stronnictwo hetmańskie, stronnictwo królewskie (dworskie), ofiara dziesiątego grosza, konfederacja targowicka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• omówić sytuację międzynarodową w przededniu Sejmu Wielkiego• wyjaśnić trudności, jakie napotymano przy realizacji reformy skarbowo-wojskowej• scharakteryzować programy i działalność	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• postać: Józefa Poniatowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: aklamacja, diariusz, Order Virtuti Militari <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego przeciwnicy Konstytucji 3 maja uważali, że była ona zamachem stanu• omówić przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja• wyjaśnić, dlaczego król Stanisław August przystąpił do konfederacji targowickiej• wskazać na mapie Zieleńce i Dubienkę• ocenić postawę szlachty w trakcie sejmiku rozbiorowego w 1793 r.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• postacie: Stanisława Bielińskiego, Jakoba Johanna Sieversa, Ludwiga Heinricha Buchholtza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić wizję artystyczną stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Konstytucja 3 maja 1791 r.</i>• ocenić, czy postanowienia Konstytucji 3 maja były zgodne z ideami oświecenia

			stronnictw na Sejmie Wielkim		
Insurekcja kościuszkowska i III rozbiór Rzeczypospolitej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1794, 1795• postacie: Tadeusza Kościuszki, Wojciecha Bartosa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: insurekcja, naczelnik siły zbrojnej narodowej, kosynierzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, jak doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego• omówić przebieg bitwy pod Racławicami• podać przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego• wskazać na mapie ziemie, które utraciła Rzeczpospolita w III rozbiórze	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Uniwersał połaniecki, klub jakobinów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić postanowienia Uniwersału połanieckiego i wyjaśnić, w jaki sposób zmieniał on sytuację chłopów• omówić przebieg wydarzeń w Warszawie i Wilnie w czasie insurekcji kościuszkowskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• postacie: Antoniego Madalińskiego, Aleksandra Suworowa, Ignacego Zakrzewskiego, Józefa Zabięły, Józefa Ankwicza, Józefa Kazimierza Kossakowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Rada Zastępcza Tymczasowa, Sąd Najwyższy Kryminalny, rzeź Pragi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• scharakteryzować nastroje polityczne wśród mieszkańców stolicy i podejmowane przez nich działania• omówić przebieg wydarzeń w czasie powstania kościuszkowskiego z uwzględnieniem najważniejszych bitew• wskazać na mapie Racławice, Szczekociny, Połaniec, Maciejowice, Radoszyce, Grodno	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• postacie: Ignacego Działyńskiego, Jędrzeja Kapostasa, Józefa Wybickiego, Józefa Pawlikowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego Prusy przystąpiły do tłumienia insurekcji• scharakteryzować przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego, uwzględniając ich aspekt polityczny, społeczny i militarny• ocenić straty terytorialne i ludnościowe, jakie poniosła Rzeczpospolita na rzecz Rosji, Austrii i Prus w wyniku III rozbioru	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1798• postacie: Osipa Igelströma, Aleksandra Tormasowa, Iwana Fersena, Tomasza Wawrzeckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: konwencja petersburska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienić postanowienia konwencji petersburskiej• ocenić panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego• ocenić postawę i dokonania Tadeusza Kościuszki

VI. Epoka napoleońska					
System napoleoński w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1799, 1804, 1807• postacie: Napoleona Bonaparte, Józefiny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: pierwszy konsul, referendum, cesarz Francuzów, Kodeks Napoleona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, jak doszło do wprowadzenia konsultatu we Francji• wyjaśnić okoliczności, w których doszło do koronacji cesarskiej Napoleona• wymienić główne postanowienia Kodeksu Napoleona• wymienić postanowienia pokoju w Tylży	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1805, 1806• postacie: Aleksandra I, Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: zamach 18 brumaire'a, bitwa trzech cesarzy, Związek Reński, protektorat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić skutki bitwy pod Austerlitz• wyjaśnić, w jakim celu utworzono Związek Reński• wymienić główne państwa należące do Związku Reńskiego• wskazać na mapie Trafalgar, Austerlitz, Jenę, Auerstedt, Iławę Pruską, Frydland, Tylżę	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1800, 1801 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Bank Francji, „szlachta zasług”, konkordat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• scharakteryzować politykę wewnętrzną Napoleona• wymienić postanowienia konkordatu podpisanego przez Napoleona ze Stolicą Apostolską	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcie: system napoleoński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu walk w Hiszpanii i Portugalii• wyjaśnić, jak funkcjonował system napoleoński w Europie• wymienić państwa zależne od Francji oraz takie, na których tronach zasiedli członkowie rodziny Napoleona• wskazać na mapie wąwóz Somosierra	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• rozstrzygnąć, czy Napoleon Bonaparte słusznie jest nazywany grabarzem rewolucji francuskiej, oraz uzasadnić swoją opinię• wyjaśnić znaczenie szarzy polskich szwoleżerów w wąwozie Somosierra dla kampanii Napoleona w Hiszpanii i dla polskiej tradycji walki o niepodległość
Legiony Polskie we Włoszech	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1797• postacie: Jana Henryka	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• datę: 1802 <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Armia Renu <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">• pojęcia: Legia Honorowa, korpus posiłkowy	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">• daty: 1796-1797, 1806, 1808• postać: Waleriana Działoszyckiego

	<p>Dąbrowskiego, Józefa Wysockiego</p> <ul style="list-style-type: none">słowa <i>Pieśni Legionów Polskich</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcie: <i>Pieśń Legionów Polskich</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, dlaczego doszło do powstania Legionów Polskich we Włoszechwyjaśnić znaczenie <i>Pieśni Legionów Polskich</i> w budzeniu ducha patriotycznego wielu pokoleń Polaków	<ul style="list-style-type: none">pojęcia: dezercja, półbrygady, legie, bataliony, Republika Lombardzka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić główne postanowienia porozumienia z Republiką Lombardzką w sprawie utworzenia Legionów Polskichwyjaśnić, dlaczego doszło do rozwiązania Legionów Polskichwyjaśnić, dlaczego polscy legioniści zostali wysłani na Santo Domingowskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych z udziałem Legionów Polskich	<ul style="list-style-type: none">omówić polskie, włoskie i francuskie elementy umundurowania żołnierzy Legionów Polskich we Włoszechopisać sytuację legionistów na Santo Domingowyjaśnić przyczyny wysokiej śmiertelności legionistów na Santo Domingo	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">ocenić stosunek Napoleona do polskich jednostek wojskowych walczących u jego boku	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Zgromadzenie Centralne (Centralizacja Lwowska), Legia Polsko-Włoska, Legia Nadwiślańska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">przedstawić sytuację polskich środowisk niepodległościowych po III rozbiorze
Księstwo Warszawskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1807, 1815postacie: Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: sprawa polska, Księstwo Warszawskie, Wolne	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1806-1807, 1809, 1812 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: wojna austriacko-francuska, pokój w Schönbrunn, Nowa Galicja, Wielka	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1813 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcie: bitwa narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, na jakich aktach prawnych była	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: kontrybucja, Rada Najwyższa Tymczasowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">scharakteryzować sytuację społeczno-gospodarczą	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, dlaczego postawa księcia Józefa Poniatowskiego stała się symbolem żołnierskiego męstwa i honoru

	<p>Miasto Gdańsk, kongres wiedeński</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić główne postanowienia pokoju w Tylży dotyczące ziem polskichwskazać na mapie terytorium Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r.wyjaśnić przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego	<p>Armia, Komisja Rządząca, Rada Stanu</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wymienić postanowienia konstytucji Księstwa Warszawskiegoomówić znaczenie bitwy pod Raszynem dla wojny 1809 r.wskazać na mapie ziemie przyłączone do Księstwa Warszawskiego w 1809 r.scharakteryzować udział żołnierzy polskich w kampanii napoleońskiej 1812 r.	<p>wzorowana konstytucja Księstwa Warszawskiego</p> <ul style="list-style-type: none">omówić udział żołnierzy polskich pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego w bitwie pod Lipskiemrozstrzygnąć, czy Polacy byli najwierniejszymi sojusznikami Napoleona, i uzasadnić swoje zdanie	<p>Księstwa Warszawskiego</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, co znaczyło powiedzenie, że w Księstwie Warszawskim „chłopom zdjęto kajdany z nóg wraz z butami”	<ul style="list-style-type: none">ocenić stosunek Napoleona do sprawy polskiej
<p>Upadek Napoleona</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1812, 1815 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Wielka Armia, taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, bitwa pod Waterloo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, jak doszło do klęski wyprawy	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1814postać: Ludwika XVIII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Mały Kaprał, szósta koalicja antyfrancuska, bitwa narodów, pokój paryski z 1814 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnić, jaki wpływ na klęskę Napoleona w	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">daty: 1 III 1815 - 18 VI 1815postacie: Arthura Wellesleya (lorda Wellingtona), Gebharda Blüchera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none">pojęcia: Karta konstytucyjna, sto dni Napoleona	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none">datę: 1821 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">omówić znaczenie bitwy pod Waterloo w dziejach Francji i Europywyjaśnić, w jakich okolicznościach zmarł Napoleon Bonapartewymienić pozytywne skutki epoki	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">ocenić postać Napoleona I i przedstawić jej znaczenie w dziejach Europy

	<p>Napoleona na Moskwę</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Napoleona	<p>Rosji miały warunki pogodowe</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego zdobycie Moskwy przez Napoleona nie przyniosło sukcesu całej wyprawie do Rosji• scharakteryzować skutki wyprawy Napoleona do Rosji• wskazać na mapie miejsca walk Wielkiej Armii w 1812 r. i trasę jej odwrotu• scharakteryzować zmiany w sytuacji międzynarodowej w 1813 r.• omówić postanowienia pokoju zawartego w Paryżu w 1814 r.	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, jakie nastroje w społeczeństwie francuskim wywołał powrót z emigracji Ludwika XVIII, starej arystokracji i duchowieństwa katolickiego• wyjaśnić, jak doszło do powrotu Napoleona do Paryża• omówić przyczyny klęski armii francuskiej pod Waterloo• wskazać na mapie wyspę Elbę, trasę powrotu Napoleona do Paryża, Waterloo	<p>napoleońskiej dla Europy</p> <ul style="list-style-type: none">• wskazać na mapie Wyspę Świętej Heleny	
--	--	---	--	---	--